

ШКОЛСКИ ЛИСТЪ.

Одъ овога листа излазе свакога месеца по четири броя. —
Цена му е на год. 4 ф. на по године 2 ф. на четвртъ год. 1 ф. а.вр

БРОЙ 7. У Новоме Саду, 21. фебруара 1860. **ГОД. III.**

О моралномъ запу.

Права важность човечія састои се у нравной ва-
жности. Благонравіе нужно е у пуной мери свакоме
човѣку, па быо онъ когъ му драго станя и узраста,
живіо онъ ма у којој земљи, и быо чланъ ма коегъ
народа. Оно е необходимо условљ честитогъ и ва-
ногъ човѣка, а сва друга савршенства умна и ду-
шевна, свака вештина и способность, и сама тѣлесна
снага и здрављ есу само условна добра, коихъ права
важность зависи одъ нравственности што се у човѣку
налази, т. е. само намъ е онда файда одъ умне про-
свете, одъ своихъ знаня и вештина, одъ здравля и
ячине тѣлесне, одъ нашегъ иманя и добара, ако смо
морално добри.

Морално воспитаніе дѣцие постизава се добрымъ
моралнымъ запутомъ. Овај моралный запу починѣ се
навикомъ у добру, съ овомъ се има сдружити про-
писъ или законъ кои покорность изискуе. Гдѣ се пакъ
е' ота два средства неможе на край изићи, ту се
іоштъ као средство за воспитаніе у помоћъ узима на-
града, да се ньоме дѣте у добру утврди, и ояча и
напредуе, и казнъ да се ньоме дѣтиня воля одъ зла
одклони, и на добро управи.

Пре него што се дѣци заповести издаю, и пре
него што дѣца знаду разликовати добро одъ зла, треба
ихъ већъ почети навикавати на оно што знамо да е

WWW.UNIBS.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

добро, и што ќе нџима на стази живота одъ нравне користи быти. Не само у породицама, него и у свакој дружини особито кодъ велике гомиле простога народа добродѣтели лакше се уселяваю навикомъ, него средствомъ закона и правила. Колико врлина има на пр. у нашега простога народа, кое су праоци наши јоштъ за времена светога Саве или и пре тога примили, и кое су се као највећа светиня у породицама едино посредствомъ навике сачувале одъ толико вѣкова, ако и нечуе народъ нашъ у многи краѣви одъ своихъ пастира готово никакве науке и савета, готово ниједне заповести по којој се владати има!

Навикомъ, могу и најпростіи родители своју дѣцу добро воспитати, ако само сами знаю шта е добро, пакъ томе изъ ране младости дѣцу своју приви­каваю, а искуство сведочи, да се природа дечія лако на свашта склонити дае, па ће се тако и на своју највећу срећу лако моћи привикнути добродѣтель­номъ животу и свима врлинама, кое треба да красе срдце и душу разумногъ створа Божијега, човѣка. Велика е беда и незгода кодъ србекихъ особито мало отмѣнихъ родителя та, што дѣпу своју мазе и кваре, управъ навикаваю ихъ коекаквѣмъ лудоріама и без­послицама, па текъ кадъ дѣте одрасте, ради бы, да постане честито, алъ е тада понајвыше већъ доц­канъ; еръ чиме се новъ сасудъ закади, одъ тога во­ню задржи, докле га годъ трае; па исто тако и дѣте чему се у раной младости навикне, одъ тога се безъ велике муке одвикнути неможе. Наши люди виде да нѣ то добро, што дѣцу мазе, признаю рѣчма да бы болъ было да дѣцу у запту или као што они веле у регули држе; само дакле јоштъ треба световати и упућивати ихъ, казивати имъ и доказивати, како е то користоно кадъ се дѣца навикну изъ малена къ добру,

па ће се ваљда скоримъ и код насъ у овомъ погледу напредовати.

Особито е нужно навикавати дѣцу изъ малена на оне врлине, кое су за њи најнуждније, а то су поштовањ родитеља, и покорностъ родителѣма, учитељима и старешинама, то су две највеће врлине дѣце; затимъ чистота, поредакъ, стидъ или благообразностъ, радиностъ, штедљивостъ, умереностъ у елу и пићу; поштованъ туђега иманя и туђе части, доброчинство, услужностъ, учтивостъ, слога, праштанъ увреда, постојанство у добру, трпелљивостъ, смѣрностъ, побожностъ и благодарностъ. Къ свима овима врлинама најлакше се почетакъ замеће у дому отчинскомъ и у породици, као у живљу у којемъ дѣте прво воспитаніе доб्या. Алъ у народной школи могу се све ове врлине које породица дѣтету даде, усавршити, учврстити и поунити, а и сами неваљави и шкодљиви обичаи ту се одвикнути могу.

Ако учитељ навикне дѣцу да умивена, очешљана и очишћена у школу долазе, да тако свагда и предъ свѣтъ излазе, да своје ствари у реду држе, да туђе ствари нипошто не присвајаю себи ни на силу ни крадомце, ни преваромъ; да упражненія чисто и марљиво списана на време у школу доносе, да у цркву и у школу на време долазе; да се одма измире кадъ еданъ другога увреди, да у слоги и любви између себе живе; да еданъ другоме помажу, и да еданъ другоме на услугу готовъ буде; да су прилѣжни и пажљиви, да никадъ узалудъ време непрводе нит' даугубе; да чувају своје књиге и халѣне, те да имъ ове дуже трају; да штеде оно што имаю; да родителѣма своима буду послушни и да ихъ као своје највеће добротворе поштују, и да свакоме, ко имъ добро какво учини благодарни буду: то дѣци ни напаметъ неће пасти да се томъ лѣпомъ реду и обичаю добромъ про-

тине, него ће се гореизложенимъ и другимъ краснымъ врлинама тако привикнути, да ће имъ ове у наравъ прећи и вас цѣлога живота за правацъ раднѣ и мышлѣня служити.

Редъ и строгость илити дисциплину школку валя дакле да точно држи сваки учитель, и давајући добаръ примеръ, треба да одъ све деце без разлике изискуе да се они привикну томъ поредку, и да добре обичае, школске држе съ najveћомъ точношћу. Ђли учитель еданпутъ све свое ученике навикао на добродѣтели и блага оби, то ће се доидуће године у школу полазећа дѣца угледати на оно што чине и како се владаю она старія дѣца што су се у школи одъ пре наша, и брзо ће се и ова млађа дѣца навикнути реду и обичаю школскомъ, па ће онда учителю одъ по муке бити съ школомъ владати, а опетъ ће све красни и валяни люди од ученика' нѣговихъ постати. Да се дѣца у навикнутымъ и одъ своихъ старіихъ виђенимъ врлинама одрже нужно е да имъ учитель као обшти и редовный воспитатель нѣховъ за сваку врлину по неку лѣпу и згодну приповѣдчицу иль пословицу казати уме, па да и дѣца те пословице утубе, а приповѣдке лѣпо приповѣдати науче, те да тако добыю волю, оно што знаду, домаћой задруги, суседима, сродницима и оной дѣци коя у школу неиду казивати, и тымъ начиномъ и код другихъ питоміе нраве производити.

Рана навика дѣчія, кою воспитатель на благо и срећу своихъ питомаца употреблюе у свомъ заведенію, ако и есте механичанъ посао, ипак е за децу лакъ, а по воспитателя у толико нуждній, у колико се нѣмѣ тежня нѣгова да му дѣца нравне добродѣтели усвое, найлакше постизава. Доцніе, када су се дѣца већъ тако привикла добру, да им е оно тако рећи у крвь прешло, лако ће они увидити моћи на што е нѣмовъ воспитатель са навикомъ смѣрао, и живећи

добродѣтельно изъ собственогъ свогъ увереня благо-
 силаѣе онога мужа, кои ихъ е у дѣтинству на стазу
 праве среѣе упуѣивао.

Рекосмо мало пре да се кодъ воспитавана съ на-
 викомъ здружити мора прописъ, законъ или заповестъ,
 коіой се дѣте покоравати има.

Покорность е подчинѣнѣ свое волѣ воли Божіой
 и разумной воли онихъ, кои Божіе мѣсто заступаю.
 Покорность е душа свега воспитанія. Врло зарана ва-
 ля дѣте къ покорности привикнути и то безусловной
 покорности къ родителѣма и воспитателѣма, меѣу кое
 на прво место спадаю Свештеници. *) Непокорность
 требало бы да е у дѣчимъ очима найгнуслие найцрнѣ
 зло, илъ іоштъ болѣ не бы требало за ню ни да знаю
 дѣца. Безусловна покорность старіима нужна е зато:
 ерѣ дѣте іоштъ ніе кадро увидити што е добро што
 л' зло, а старешине су зато поставлѣне да уче и во-
 спитаваю заповеданѣмъ и редомъ, саветомъ и опоме-
 номъ; а найвыше примеромъ своимъ. Благо дакле дѣ-
 ци гдѣ родители и сви старешине, а особито учите-
 льи и свештеници задатакъ свой добро поняю, и ста-
 раю се место, на кое су поставлѣни, достойно одр-
 жати. Дѣца ће та све сретни люди бити. На дѣци
 той познаѣе се найпре плодъ трудова паметногъ учи-
 теля и мудрогъ свештеника.

Лако ћешъ родителю и воспитателю одржати
 дѣцу свою у покорности, ако на ова четири правила
 строго пазіо будешъ :

1. Дѣца валя да се за рана увѣре да е воля во-
 спитателѣва яча одъ нѣихове волѣ, и да нема тога
 средства, коимъ бы се могли они отети одъ покорно-

*) То естъ требало бы да су они найбільи воспитателѣи и учи-
 тельи. То имъ е найвеѣа нѣихова дужность, и кои е младѣ, а то-
 га неѣе да се држи, тога валя безъ оклеваня лишити светога зва-
 шія, да нетруе народъ, и да неслужи на саблзанѣ.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сти къ воспитателъвой воли. Чимъ бы дакле дѣте покушало штогодъ противъ волѣ свога старіега радити, одма треба да искуси и да увиди да му е то немогуѣно. „Недай обласши млаѣему, и непушай му на волю“ каже о овомъ предмету мудра ербека пословица, а римскій найславни мудрацъ Сенека говори: Надъ дѣтетомъ владай, оно ако се непокорава, онда заповеда. (Puerum rege! qui nisi paret, imperat.)

2. Заповѣдати валя што е могуѣе манѣ, и покушати не бы л' дѣца сама безъ заповести радила оно што е добро, а клонила се одъ зла. Пре него што се заповѣсть изда, добро валя разсудити, е ли она на свомъ мѣсту, или ніе, и само оно заповѣдати што е могуѣе извршивати и што е нужно за благо дѣчиє и за благо обште.

3. Заповѣсть валя издати дѣци мирно, спокойно али и съ пуномъ важношћу, а ништо съ огорченїемъ и бесиломъ, нити у срдњи и у злу ерду.

4. Што е заповеѣно при томе постоянно валя о-стати, и захтѣвати да се то точно изврши. Овимъ постоянствомъ одлакшаѣемо дѣци подчинїнѣ и покорность; тымъ само постаѣе наложено на нѣи бремене по нѣи лако и сносно, а и посао нашъ воспитательскїй бытѣе нама мїо и напреданѣ.

Люто се вараю они воспитатели, кои се одъ дѣце намолити даду, да свою заповѣсть натрагъ узму, и кои дѣчїя преступлѣня, ма изъ когъ узрока, крозъ прсте гледи. Башъ тымъ неразеуднымъ дѣломъ отежчава се дѣци покорность, еръ они се после тога надаю да ће имъ се и други путь опростити и крозъ прсте гледати, па ако се у рачуну свомъ преваре, онда ихъ текъ стане вика, јукъ и дречанѣ, и онда текъ починю свое старїе као тиране сматрати, па држе да ихъ они кинѣ, гоне и муче, а свега тога не бы было, да е воспитатель нѣиховѣ постоянѣ о-

стао у оноем што е еданпутъ заповѣдію быо, и да е строго покорность и послушность одъ свое дѣце изискавао, а не попуштао нит' крозь прсте гледао.

Будући пакъ да дѣте ніе кадро свагда увидити добре послѣдице одъ свое покорности и одъ остальныхъ добродѣтельнѣй, нити пакъ зле послѣдице своихъ преступлѣннѣя, то е нужно при воспитанію употреблявати награду, тога ради, да бы се дѣте у добру іошть веѣма утврдило и на веѣй подвигъ поощрило, и казнѣ, да бы се ньоме дѣте одъ зла устрашило, и на добро упутило.

Евангелія и Апостоля.

У четврту Неделю великаго поста.

Евангеліе одъ Марка гл. 9 зач. 40.

Во время оно: человекъ некий прииде ко Іисусови, кланяяся емѣ и глагола: учителю, приведохъ сына моего къ тебѣ, имѣюща дѣха нема. — У время оно: некий човѣкъ доѣе кодъ Іисуса, кланяюћи се ньму (Іисусу), и говорећи: Учителю! довео самъ сына моего къ теби, кои има духа немогъ.

И идѣже колиждо иметъ его, разбиваетъ его, и пѣны тешитъ, и скрежешетъ зѣбы своими, и щѣпѣнѣваетъ; и рѣхъ ученикомъ твоимъ, да изженѣтъ его: и не козмогоша. — И свакий путь кадъ га ухвати, ломи га и пену баца, и шкрипи зубима своимъ и суши се; и реко ученицима твоима да га истераю, и не моглоше.

Онъ же отвѣщавъ емѣ, глагола: ш роде неврѣнъ, доколѣ къ васъ бѣдѣ; доколѣ терплю вы; приведите его ко мнѣ. — А онъ (Іисусъ) му одговори и рече: о роде неверный! докле ѣу быти съ вама? докле ѣу трпяти васъ? доведите га къ мени.

И приведоша его къ немѣ: и видѣкъ его, абѣе

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

дѣхъ страше его: и падъ на земли валашеса, пѣны
 лица — И доведоше га къ нѣму, и кадъ га виде
 (болный Иисуса), таки стаде га духъ ломити; и падне
 (болный) на землю и валяше се бацаюћи пену.

И вопроси отца его, колику лѣтъ есть, ѿне-
 лѣже сіе бысть емѣ, онъ же рече: изъ дѣтска. — И
 запыта отца нѣговогъ (Иисусъ), колико времена има,
 одъ како му се то догодило; а онъ рече: изъ детин-
 ства.

И многожды ко огнь кверже его и кз воды, да
 погубитъ его: но аще что можеша помози намъ, ми-
 лосердовакз ш насъ. — И много пута баца га у ва-
 тру и у воду да га погуби: него ако што можешъ
 помози намъ, смилуй се на насъ.

Иисусъ же рече емѣ: еже аще что можеша вѣро-
 вати, вса возможна вѣрѣющемѣ. — А Иисусъ му рече:
 ако то можешъ веровати, све е могуће оное кои
 веруе.

И абіе козопикъ отецъ отрочате со слезами гла-
 голаше: вѣрѣю Господи, помози моемѣ невѣрїю. — И
 одна повика отаць детета са сузама, говорећи: веру-
 емъ Господе! помози момъ невѣрїю.

Видѣвъ же Иисусъ якъ срищется народъ, запрети
 дѣхъ нечистомѣ, глагола емѣ: дѣше нѣмый и глѣхїй,
 азъ ти повелѣкаю, изыди изъ него, и кз томѣ не
 кнуди кз него. — Видећи Иисусъ да се народъ стиче,
 запрети духу нечистоме, говорећи му: душе немый и
 глувый, я ти заповедамъ, изиђи изъ нѣга, и више не
 улази у нѣга.

И козопикъ, и многы прѣжавса, изиде: и бысть
 якъ мертвъ, такоже мнозѣмъ глаголати: якъ умре. —
 И повикавши (духъ) и изломивши га яко изиђе: и бе-
 ше (болный) као мртавъ тако, да су многи говорили:
 да е умро.

Иисусъ же емъ его за рѣкъ, воздвиже его: и воста. — А Иисусъ узевши га за руку подигне га, и онъ (болный) устаде.

И вшедшъ емъ въ домъ, ученицы егво вопрошаху его единого: какъ мы не возмогохомъ изгнати его. И кадъ е ушао (Иисусъ) у куфу, запитаю га нѣгови ученици на само: како мы не могоемо истерати?

И рече имъ: сей родъ ничимже можетъ изыти токмо молитвою и постомъ. — А онъ имъ рече: о-вай родъ (духова) ничимъ се неможе истерати, него само молитвомъ и постомъ.

И ѿтѣдъ изшедше идаху сквозѣ Галілею: и не хоташе да кто увѣсть. — И изивавши (Иисусъ и ученици) одтудъ, идоше крозь Галілею: и не хѣаше (Иисусъ,) да когодъ то дозна.

Учаше бо ученики скома, и глаголаше имъ: какъ сынъ челоѣческой преданъ бѣдетъ въ рѣцѣ челоѣчестѣ, и убѣютъ его: и убѣенъ бывъ въ третій день воскреснетъ. — Еръ онъ учаше ученике свое и казываше имъ; да ѣе сынъ човечїи преданъ быти у руке човечїе, и убиѣе га; и кадъ га убию, у третїй данъ устаѣе (ускрену ѣе).

Апостоль къ Евреима гл. 6. зач. 314.

Братїе, Авраамъ шѣѣтовалъ Богъ, понеже ни единѣмъ имаше болшимъ клатиса, клатса собою, глагола: констинъ благословствѣа благословлю та и множа умножъ та. — Браѣно! Богъ обеѣavajuѣи Аврааму, будуѣи да ние имао ничимъ веѣимъ да се закуне, заклео се собомъ, говореѣи: заиста благосиляюѣи благослови ѣу те, и умножаваюѣи умножи ѣу те.

И такъ долготерпѣвъ, полъчи шѣѣтоканїе. — И тако (Авраамъ) трпеѣи дуго, доби обеѣанъ.

Челоѣцы убѣв болшимъ кленѣтса, и всакомъ илѣ

прекословію кончина во извѣщеніе клятва есть. — Люди се дакле болшимъ (веѣимъ иль вишимъ) куну, и свакой ныховой сваѣи свршетакъ в заклетва за потврѣенъ.

Вз немже лишше хотя Богъ показати наслѣдникомъ швѣтованіа, непреложное совѣта своего ходатайствова кляткою. — У чему обилнѣз хотеѣи Богъ да покаже наслѣдницима обеѣаня неизмѣнимость савѣта своего, посредствова клетвомъ.

Икъ да двѣма веѣима непреложными, вз неюже невозможно солгати Богъ, крѣпкое утѣшеніе имама прибѣгшии, штиса за подлежащее упоканіе. — Да бы у двема неизменявима стварма, у коима ніе могуѣе Богу слагати, мы кои смо (къ нѣму) прибегли, имали яку утеху, да се ухватимо за подлежаѣе узданъ.

Еже аки коткъ имама дѣши твердѣ же и извѣстнѣ, и вхощащѣ ко внѣтреннее завѣсы. — Кое имамо као твердъ и известанъ (поуздан, безопасанъ) ленгеръ душе, кои улази у унутрашность завесе.

Идѣже предтеча ш насъ вниде Исуса, по чинѣ мелхиседековѣ, перкосващеникѣ быкъ ко кѣки. — Где в предтеча нашъ Исусъ за насъ ушао, по реду Мелхиседекову поставши првосвештеникъ увекъ.

Гимнастичне игре за школску дѣцу.

Уредбе. Гимнастичне игре раде се пре и после подне, после свршени лекция. За гимнастичне игре нужно в на школской авлији едно одъ ветра склононѣно, равно и одъ прашине чисто место. Кое дете оѣе, нека се пре игре воде напие, при и одма иза игре несме ни едно пити. Одемо и обуѣа мора бити лака и пространа; све тесне альине, съ врата мараме, поя-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

сече, свезе, копче и т. д. валя разпуштити, а тешке сбацити, и болъ е босъ него у дебелимъ ђоновима играти. Свако дете има свое одређено место, кое несме променити. Места се одреде на редове, врсте, глиде, свако место толико едно одъ другогъ размакнуто, да деца ни пруженомъ рукомъ ни ногомъ едно друго доватити неможе. Ако би мало места било, валя децу на два илъ више одделѣня разделити, пак да едни чекаю докъ други раде. Свака поединце игра ради се доклегодъ кое дете издржати може, али се ни едно присиљавати несме, и учителъвъ е посао пазити, пак леню децу дражити, да дуже издрже, а живлю задржавати. да се преко мере ненанию. Болешљива илъ саката деца нека, нису за неке или ни за кое игре. При игри има редъ, миръ и покорность найстрожче наблюдавано бити.

Прво коло.

1. *Сшоянѣ*. Сва деца, почемъ су се на своя места ставила, имаю главу дигнути, прса напредъ изпупчити, да се леђа (вртеница) изправе, где трбу мало унутра уђе, имаю ноге узправити, у коленима и куковима укрутити, стопе петама саставити, прстима размаћи. Цело се тело држи круто као запето, само су руке слободне.

Одъ доброгъ стояня зависи лакость игри; зато се мора ово строго изтеривати, ни едномъ детету непуштати да млитаво и глинцаво стои, ербо се са таквимъ никадъ ништа неуради.

2. *Сшоянѣ на прсшима*. Кад су деца донikle право и круто постојала, учитель командира: „на прсте!“ и сви се дисну, пропну на прсте, колико кое већма може, непопуштаюћи крутогъ држания, и издрже на прстима што кое дуже може. Овомъ се игромъ мишици листова найвећма снаже.

3. Скаканѣ на прсима при укрупенимъ коленима. Деца се ставе као подъ 1. и дигну на прсте као подъ 2. пакъ онда скачу обоношке у едаредѣ, колена непопуштаюћи, колкогодъ кое дуже издурати може, пазећи да места непомере. Овде се само стопа у глави и прсти у своимъ сглавцима мвчу. Ова е игра за оснаженѣ листови мишаца јошъ важниа.

4. Чуцканѣ. Деца се ставе као подъ 1, пропну као подъ 2, и онда се спуштаю доле, као да чучну, колко кое дублѣ може, леђа ни главе несавияюћи, а одма за тимъ опетъ се дигну, као подъ 2. па опетъ доле спуштаю и тако непрестано. Учитель командира „доле—горе—доле—горе“ докъ ниедно више радити неможе, пазећи да сва деца сложнo раде, а не да еданъ иде доле, кадъ други горе. Овде се савияю стопе, колена и кукови. Ова е игра важна за снаженѣ buttova.

5. Скакушанѣ дижући колена прсима, не обоношке у едаредѣ, него ногу за ногомъ, т. е. докъ се една у вис диже, друга доле пада. Сваки привлачи колена прсима колико веѣма може, до рамена ако може. Ова се игра може најпре безъ скакутаня на месту мирно стојећи неколико реда учинити, пакъ онда скакутаюћи. Овде се савияю buttova и колена, понешто и леђа. Ова е игра важна за снаженѣ мишаца на трбуу, алъ и листови кадъ се на прстима ради.

6. Скакушанѣ бацаюћи колена настрагъ, да пете у туръ удараю, не обоношке у едаред, него ногу за ногомъ, т. е. докъ една у висъ иде, друга доле пада. Сваки треба да се мучи колко веѣма може ногу у вис натрагъ бацити. И ово валя најпре неки редъ мирно на месту стојећи учинити, пакъ онда скакућући. Овде се савияю голени натрагъ къ буту. Ова е игра важна за оснаженѣ buttova и кукови мишаца.

7. Дизанѣ обе руке у висъ. Стоянѣ као подъ 1.

Руке низасе спуштено и лактове укрупљено држећи. Тако укрупљене руке, дижу се обе ударедъ увис изнадъ главе, а да ни ближе недлазе ни далъ се разлазе една одъ друге, него колико ширина плећа односи. Затимъ се спуштаю доле, и опетъ дижу горе. Учитель командира: „горе—доле—горе—доле“ докъ кое дете трајти може, пазећи да сва сложено дижу и пуштаю. Овде се само у рамену руке мичу. Ова е игра важна са снаженъ мишаца рамени и грудњи.

8. *Пружанѣ обе руке одъ себе*, као разапете; шаке нестое ни више ни ниже, него како висина рамена односи, прсте у песницу стиснуто, лакте опружено и укрупљено, и овако држе колко кое дуже издржати може, за 1. 2. 3. оченаша, или брояњмъ до 100. и више, и сваки данъ све више; јошъ доцније са којомъ књигомъ у руци. Ова е игра важна за снаженъ мишаца на рамену и споља на руци.

9. *Избацањѣ лакшова одъ себе*. Сви пруже руке као подъ 8. алъ изврну песнице тако, да дланови горе стое, и онда савиу лактове къ себи тако, да песнице на рамена дођу, свака на свое раме, али да се раменице т. е. део руке одъ рамена до лакта, немичу, ни у висъ за лактомъ да неиду, нитъ да за њимъ доле падаю, него у својој првој позицији да стое. Онда сви у едаредъ лактове оштро избаце, да у позицију 8. дођу. Затимъ опетъ купе и бацаю. Ово се може радити оберучке у едаредъ, и онда учитель командира: „супи—баца—супи—баца“ или се една рука купи, докъ се друга баца, онда учитель командира: „лево—десно—лево—десно“ и пази да сва деца сложено раде. Ово се ради доклегодъ кое дете издржати може, по 20. 30 и више пута. Овде се мичу само лактови. Ова е игра важна за снаженъ сви ручни мишаца, алъ особито руку опружајући.

10. *Боденѣ рукомъ предасе*. Стиснуте песнице

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

метну се на прса, свака на своју сису, и одатле се едномъ за другомъ брзо и жестоко преда се отискуе, као боде. Обе руке исту точку гађаю, висиномъ како рамена носе илѣ прса. Ово се ради наизменце, докѣ една рука удара, друга се купи и спрема за ударац. Учитель командира: „лево—десно—лево—десно“ па-зећи да сви сложено раде. Ова е игра врло важна за снаженѣ сви ручни грудњи и плећни мишаца.

11. *Пригибанѣ шрупа напред и наспрагъ.* Став као 1. Сви дигну укрупене руке у висѣ као 7. и садѣ се сви кланяю напредѣ, што ко дублѣ може, алѣ ни ко-лена ни руке у лакту ни рамену непопуштаюћи, него круто држећи као да би укочене илѣ безѣ зглавака биле. При пригнућу напредѣ довате руке земљу. Кадѣ су се сви толико сагли, онда се опетѣ дижу наиз-право, а одатле завраћаю главомъ плећма и рукама натраг, као да би се и натрагѣ пригнути втели; ру-ке иду сѣ трупомъ као укочене, у позицији као 7. При савианю натрагѣ валя пазити места непоремити ни ваге изгубити. Затимѣ се исправляю, и опетѣ на-предѣ савианю, и тако далѣ раде, докгодѣ кое може, барѣ 10. 15. пута. Учитель командира: „доле—горе—на-трагѣ—доле и т. д. Овде се савианю само вртеница. Ова е игра важна за снаженѣ сви трупни мишаца, о-собито вртенични.

12. *Пригибанѣ шрупа лево и десно.* Ова е игра налиѣ на 11 само се тело не пригиба напредѣ и на-трагѣ, него лево и десно. При пригибаню десно иде лева рука дланомъ десной страни окренута мало преко главе десномъ рамену, а десна пада међу тимѣ доле низѣ тело кѣ десномъ колену; после се при пригиба-ню лево, диже десна рука у висѣ и иде преко главе кѣ левомъ рамену, а лева рука пада доле. Овде руке само омаиваю, да би се труп већма савианю могао. Ово се ради 10, 16 и више пута. Учитель командира

„лево—десно—лево—десно“ и пази као увекъ да сва деца в. сложно раде, ер у овомъ се састоји лепота игре. Ова е игра врло важна за снаженѣ мишаца трупњи особито они съ ребра на трупу.

Юшъ една рачунска игра.

Знаменитость броя 73.

Овай е брой врло знаменитъ. Кад се са овима (аритметичне прогресие) броевима, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 21, 24, 27 и 30 по истоме реду, и са свакимъ обашка мултиплицира онда у продуктима изађу: крайне цифре по реду единични броева одъ 1 па редомъ до 9 и 0. Докрайне цифре изађу опетъ по реду единични не парни броева; а преднѣ цифре изађу у први петъ продукта по реду парномъ, а у други петъ продукта по реду непарномъ.

Све ове мултипликацие валя свако дете да изради, и то по означеномъ реду,

Збогъ множине послова и наручбина у епископской књигопечатњи, кое се съ маленимъ броемъ словослагателя поизвршивати нису могле, принуђенъ е био Школски Листъ до сада чешъе застаявати и одъ о-предельногъ рока касније излазити.

Садъ смо у станю гг. предбройницима явити, да тога застаяня у будуъе неъе бити. Садъ е у књигопечатњи наређенъ еданъ словослагатель, кои само на Школскомъ Листу

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ради; и тако ће се све мало по мало надокнадити, што е до сада пропуштено.

ГГ. предплатницима, кои ланске брове Школскога Листа после бр. 48. рекламую, учтиво являмо, да Школски Листъ не изилази сваке неделъ, но четири пута на месец, и по томе са броемъ 48имъ свршуе се годишњи течай. Само ћемо оне чланке, кои су у брою 48. недовршени остали, накнадно као додатакъ свима пренумерантима у своје време доставити.

Уједно смо принуђени изјавити, да ћемо листове ове у напредакъ само гг. предплатницима слати, а остале екземпларе дотле обуставити, докле се одъ дотичне стране предплата не пошлѣ. Имена досадашњъ гг. предплатници печатањемо у идуњемъ брою едно тога ради, да наше рачуне съ гг. пренумерантима на чисто изведемо, а друго да томъ приликомъ и цела наша књижевна публика увиди, како се слабо органъ овај башъ одъ найимућније класе народа нашегъ подпомаже.

За год. 1858 препечатани су већ сви брови, и одъ 1. апр. т. г. моћи ће се заједно съ насловомъ и садржаемъ добити везани по 1 ф. а. вр. кодъ подписаногъ уредништва и у књижари г. Драгутина Хинца. Поједини брови даю се по 12 новчића.

Уредништво Школскогъ Листа.